

залишилися кілька загиблих. Полонені ночували просто на землі, оскільки спати було ні на чому. Деякі в'язні власноруч викопували ніші у стінах котловану, щоб сховатися від дощу, але більшість людей мокли, хворіли. Нестерпні умови для життя, хвороби, що поширювалися, голод та холод невпинно наближали смерть усіх, хто там знаходився. За словами очевидців, у «Хорольській ямі» кожного дня помирало близько 200 осіб. Загалом через Дулаг № 160 пройшло 200 тисяч осіб, з яких загинуло більше 90 тисяч [1].

Особливої ваги для істориків набувають свідчення очевидців. Про «Хорольську яму» моєму двоюрідному дідусеві стало відомо зі слів його матері. 28 серпня 1941 року мого прадідуся Черненка Якова Панасовича призвали на фронт. У перші тижні бойових зіткнень його було взято в полон. У неволі прадідусь був до настання перемоги, та сім'я нічого не знала про його долю. Його дружина, Черненко Варвара Захарівна, зі звісткою про те, що ведуть полонених у Хорол, мала надію, що там Яків Панасович. У той час у жінок були рідні на фронті, тому багато хто вирішив йти до табору. Варвара Захарівна пройшла пішки близько 20 кілометрів від рідних Парнюків, щоб дізнатися про те, чи знаходиться там її чоловік. На жаль, ніякої інформації про Якова вона не отримала. По приходу додому, вона розказувала, що табір охороняли німецькі солдати, але попри небезпеку люди намагалися щось передати невірникам. Це могли бути одяг чи їжа, у кого що було.

Висновки. Про історію трагедії Бабиного Яру знає весь світ, про те, що відбувалося в Хоролі – одиниці, хоча це також трагедія. Табір «Освенцім» став осередком-пересторогою для туристів з усього світу, щоб кожен міг відчутти моторошну атмосферу табору смерті та робити все, аби це не повторилося у майбутньому. А про табір «Дулаг №160» біля Хоролу мало хто знає. Американський філософ і письменник Джордж Сантаяна говорив, що нація, яка не ознайомена з історією, приречена на її повторення. Тому, щоб майбутнє покоління не зазнало жаху табору смерті, щоб не стало в позицію жертви чи кривдника, потрібно говорити про те, що відбувалося колись на рідній землі, вшановуючи пам'ять усіх жертв.

Література:

1. Довгошей А. Концтабір «Хорольська яма»: 70 років потому. Інтернет-видання «Полтавщина». 2011. 2 вересня. URL: <https://poltava.to/news/11353/> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Дубина О. «Хорольська яма»: спогади тих, хто пройшов пекло. Новини Полтавщини. 23.11. 2018. URL: <https://np.pl.ua/2018/11/khorol-s-ka-iama-spohady-tykh-khto-proyshov/> (дата звернення: 08.09.2024).
3. Полтава в роки нацистської окупації (1941-1943). Інтернет-видання «Полтавщина». 2020. 23 вересня. URL: <https://poltava.to/project/6441/> (дата звернення: 10.09.2024).
4. Хорол. Хорольська яма – страшний табір смерті. Україна Інкогніта. URL: <https://ukrainaincognita.com/mista/khorol-khorolska-iama-strashnyy-tabir-smerti> (дата звернення: 09.09.2024).

ФАКТОГРАФІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ СУСПІЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО ПЕРІОДІВ

Шевчук В.О., д.е.н., проф.,

*професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ*

Причини виникнення і тривання російсько-української війни мають глибоку причинно-наслідкову закоріненість. Сукупність цих причин, що діють в умовах ноосфери, об'єднує екологічні, соціальні, економічні та інші виклики. Їхня взаємодія, поєднана з внутрішніми та зовнішніми факторами і зв'язками, обумовлює гібридний

характер війни. Нині потрібне адекватне світоглядному рівню сучасної homo sapiens осмислення і бачення виходу із кризової ситуації, загостреної до рівня найкривавішої у XXI ст. війни.

...Розв'язуючи війну, російський окупант мав намір демілітаризувати та денацифікувати Україну. Його намір демілітаризації зазнав блискавичного відпору: ворогу не вдалося взяти «Київ за три дні», що стало парадигмальною перемогою України. Належить збагнути зміни часопростору, які спричинила ця перемога.

У той же час згідно з обраним підходом необхідно з'ясувати духовно-інтелектуальну складову перемоги. Адже саме вона є субстанційною передумовою мілітарного потенціалу країни. В епоху ноосфери, в умовах гібридної війни ця складова покликана стати запорукою остаточної української перемоги у війні, а також повоєнних стратегій і дій.

Глобальні зміни часопростору, що проявилися упродовж повномасштабної війни Росії проти України, зумовлюють необхідність системних змін у фактографічному забезпеченні керованості суспільно-господарської сфери. Це потребує звернення до світоглядних засад, які відповідають принципово новим викликам.

Відповідні світоглядні засади містить метафорична картина загальнолюдського економічного надбання, введена українськими інтелектуалами у світовий науковий обіг у 80-х роках XX ст. [1, с.381-382]. Картина змальована у вигляді уявних дерев, плоди яких (тобто загальнолюдські економічні знання) є поживними чи отруйними. Дихотомія знань зумовлюється правильністю відповіді на основне питання економіки як науки [1, с.103]. Дерево, яке плодоносить поживними благами, посадив Ф.Кене. Його плоди (тобто економічні знання), що мають природничу основу, називаємо життєствердними, рятівними знаннями. Відповідно плоди дерева посаженого А.Смітом, що мають політико-економічну основу і є отруйними, умовно іменуємо смертоносними знаннями [1, с.382].

Найпосутнішою серед змін, що впливають на діяльність суб'єктів господарювання, стає витіснення смертоносного знання життєствердним. Понад 144 роки ці зміни утверджували подвижники національної школи фізичної економіки – д-р С.Подолинський, акад. В.Вернадський, М.Руденко. Їхній внесок у розв'язання досліджуваної проблематики полягає у формулювання сукупності засад, які іменуємо природничими засадами теорії економічного розвитку.

Сьогодні належить з'ясувати, як світоглядна парадигма, котру творить Україна, змінює вказану дихотомію знань. Істотні суспільні трансформації, які активно окреслюються нині, стають глобальними викликами для України і світу. Вони спричиняють зміну чинної парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою. Досліджуваний контекст Міжнародного форуму вимагає зосередження уваги на викликах, зумовлених появою нових різновидів суспільної типології.

Тенденції суспільних трансформацій, які активно окреслюються нині, стаючи глобальними викликами, що спричиняють зміну чинної парадигми. Досліджуваний контекст Форуму вимагає зосередження уваги на викликах, зумовлених появою згаданих різновидів суспільної типології. У цьому контексті потребує розгляду перехід суспільств до розвитку, іменованого сталим [2]. З часу приєднання країн світу, включаючи Україну, до так званого «процесу Ріо» критерієм їхнього розвитку є сталість. Дотримання сталості передбачає встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь [3].

Одночасно з дією цього глобального виклику від початку 90-х років XX ст. у світовому інтелектуальному середовищі відбуваються інші важливі зрушення. Адекватним цим зрушенням і досліджуваним викликам та визначальним для становлення принципово нової парадигми фактографічного забезпечення управління стає окреслення новітньої галузі світової економічної науки - екологічної економіки [4].

Видатний український учений, громадський і політичний діяч та економіст Сергій Подолинський визнаний її «піонером». Неупередженість та наукова етика зарубіжних дослідників засвідчують непроминуцтво доробку С. Подолинського. Саме він очолює світову когорту подвижників цієї перспективної наукової галузі – єдиний українець серед 12 «апостолів екологічної економіки» [5].

Восени 2015 р. держави-члени ООН на Саміті зі сталого розвитку в Нью-Йорку ухвалили чергову глобальну програму сталого розвитку, що містить 17 цілей, яких світ має досягнути до 2030 р. Відлік часу виконання нової програми свідчить: залишається тільки 5 років для досягнення укротре поставлених цілей. Відтак передумовою становлення новітньої парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою є наявність фундаментальних засад моделі справді сталого розвитку.

Сучасна світова історія не знає спільних узгоджених рішень, важливіших від ухвалених учасниками зустрічей на вищому рівні. У той же час їхній неуспіх пояснюється світоглядними вадами існуючої теоретичної економії, на якій ґрунтуються ідеологія і стратегії сталого розвитку. Стає все зрозумілішою нагальність основоположних змін в обґрунтуванні і втіленні реалістичніших стратегій.

Задля власного порятунку людство має керуватися природничими, а не політичними принципами економічного мислення і господарювання. З погляду фахових зацікавлень учасників Форуму суспільна важливість сталого розвитку свідчить про необхідність запровадження парадигми фактографічного забезпечення управління, здатної бути адекватною викликам сталого розвитку. Окреслюється усвідомлення того, якими мають бути економічні, в т.ч. фактографічні (позитивні) знання, адекватні сталому розвитку.

У зв'язку з цим слід зазначити, що упродовж останніх десятиліть відбуваються зміни так званого інформаційного та постінформаційного суспільств. Підсумком цих змін стає становлення суспільств знань. Легітимації досліджуваного типу модерних суспільств (суспільств знань; суспільств, заснованих на знаннях), як новітнього різновиду суспільної типології, істотно посприяла доповідь ЮНЕСКО "До суспільства знань" [6]. Формування суспільств, заснованих на знаннях, стає глобальним викликом, що діє поряд із викликами сталого розвитку.

Сучасні дослідники цього типу суспільств при визначенні сутності інформаційного суспільства називають такі явища, як стрімкий розвиток інформаційних технологій, надмірна експансія засобів масової інформації, так звана інформатизація сфер життя тощо [7]. До певної міри ці явища можуть вважатися підставами для пояснення чинників виникнення інформаційних суспільств. Однак ми не вважаємо їх достатніми аргументами для ідентифікації суспільств, заснованих на знаннях [8].

Як зазначалося, подвижники неортодоксальної української економічної думки задовго до названої доповіді ЮНЕСКО довели, що уявні дерева метафоричної наукової картини загальнолюдського надбання являють собою світоглядну модель економічного пізнання людства. Модель дозволяє з достатнім ступенем визначеності вести мову про (не)адекватність чинної парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою знанневою «наповненню» модерних соціумів.

Тож виклики сталого розвитку супроводжуються інформаційними викликами, що своєю чергою зумовлює необхідність забезпечення керованості суспільств. Дотримання керованості суспільного розвитку потребує забезпечення, котре в модерних соціумах трансформується з інформаційного та постінформаційного форматів у релевантний знанневий формат. Отже, знаннева основа досліджуваних типів сучасних суспільств покликана бути виключно рятівною.

Відтак фактографічне забезпечення управління суспільно-господарською сферою як інформаційний феномен сучасних суспільств, повинно бути невід'ємною складовою досліджуваних процесів. З погляду сталості життєствердні засади суспільного розвитку

мають забезпечувати уподібнення економіки природі, досягне завдяки проєкції живого на неживе. Дотримання сталості передбачає «вписування» господарювання у довкілля, що досягається через надання керованості цій проєкції.

Адекватні глобальним управлінським викликам ідеї подвижників європейської фізіократії та української наукової школи фізичної економії збіглися в часі з появою низки парадигм XVIII-XXI ст., зокрема, фундаментальних наукових розробок у галузі теоретичної і прикладної кібернетики, котрі відповідали економічним викликам. Відтак належить вести мову про поєднання потенціалу фізико-економічних та управлінських ідей. Симбіоз новацій Ф. Кене і А.-М. Ампера, С. Подолинського і Б. Трентовського, В. Вернадського та Н. Вінера, М. Руденка і В. Глушкова істотно змінює існуючу парадигму теорії і практики управління економікою [9].

Здатність відповідати на досліджувані глобальні виклики надає Україні переваги запровадження принципово нової парадигми фактографічного забезпечення управління суспільно-господарською сферою, становлення якої передбачає: утвердження принципово нових теоретичних і прикладних підвалин екологічного обліку, контролю, аналізу і статистики; розгортання освітньої підготовки та надання відповідної кваліфікації новій генерації фахівців; впровадження нової моделі фактографічного «наповнення» рятівного знаннєвого контенту з метою виховання майбутніх фахівців як адвокатів нащадків.

Україна спроможна пропонувати світовій спільноті проєкти просування життєствердного мислення, покликаного бути основою становлення новітньої парадигми фактографічного забезпечення управління суспільствами, заснованими на рятівних знаннях.

Література:

1. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. – К.: Кліо, 2015. 680 с.
2. Порядок денний на XXI століття. Ухвалений Конференцією ООН в Ріо-де-Жанейро (1992р.) / Пер. з англ. - К., 1998.
3. Shevchuk V. Permanence of Economic Thinking and Management: Principles of Sustainable Controllability / Social and economic changes of contemporary society. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2017. 312 p.
4. Екологічна економіка - Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Ecological_economics.
5. Сергій Подолинський - Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.qwe.wiki/wiki/Sergei_Podolinsky.
6. К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. – Париж: ЮНЕСКО, 2005. 239 с.
7. Кюблер, Ханс-Дітер. Міфи про суспільство знань. – К.: Переклад з німецької. Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 264 с.
8. Шевчук В. Знаннєва основа сталого розвитку модерних суспільств / Сучасні аспекти науки: Моногр. / за ред. Є.О. Романенка. – Київ; Братислава: ФОРМАНДИБА Т.П., 2020. С.121-139.
9. Shevchuk V. Modern informative and innovative principles of nature management in the context of creating the latest economic picture of the world / Information and Innovation Technologies in Economics and Administration. Monograph. – Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. 267 p.